

Hospodárné vynakládání veřejných prostředků je v zájmu všech občanů

Zadávání veřejných zakázek upravuje zvláštní zákon a dohody uchazečů, které narušují soutěž, jsou zakázány podle zákona o ochraně hospodářské soutěže. Dohody uzavírané při výběrových řízeních, které mají protisoutěžní účinek jsou nazývány „bid-rigging“.

„Zadávání veřejných zakázek formou veřejné soutěže je nástrojem, který slouží k ochraně veřejného zájmu. Cílem veřejné soutěže obecně je získat za určitý obnos peněz co nejvíce (co nejlepší) zboží, anebo naopak získat žádané zboží či služby za co nejnižší cenu. Veřejná obchodní soutěž je považována za čestný a spravedlivý způsob zadávání veřejných zakázek, neboť může zabránit protekci, zakázaným ujednáním uchazečů a korupci. Je zřejmé, že dobré fungování systému zadávání veřejných zakázek na základě veřejné obchodní soutěže závisí na mnoha faktorech, resp. na absenci jevů, které

efektivnost procesu mohou zmařit. Vedle nezkušenosti subjektů zadávajících veřejné zakázky jde o nebezpečí korupce, politického ovlivnění a zejména narušení soutěže. Jelikož praktiky narušující hospodářskou soutěž mohou významně omezit efektivitu procesu zadávání veřejných zakázek, a tím tak jít proti účelu tohoto postupu, je nutné přijmout odpovídající opatření, kterými lze narušování hospodářské soutěže v této oblasti vyloučit, resp. omezit.

Pokud se hovoří o narušování hospodářské soutěže na trhu s veřejnými zakázkami, má toto narušení zpravidla podobu zakázaných dohod, které se označují pojmem **bid-rigging**. Tento název přitom odráží povahu jak oblasti, kde k protisoutěžnímu jednání dochází, tak i způsob tohoto jednání.

Nejjednodušší definice pojmu bid-rigging zní, že jde o situaci, kdy všichni uchazeči nebo zájemci o veřejnou zakázku poškodí zadavatele veřejné zakázky tím, že se dohodnou, že si nebudou konkurovat a podávat konkurenční nabídky. Příмым důsledkem tohoto postupu je, že výsledná cena veřejné zakázky je podstatně vyšší než by byla, pokud by se o ni odehrál konkurenční boj. Jedná se v podstatě o druh kartelové dohody v oblasti veřejných zakázek, které jsou zakázány.“

Josef Bednář, předseda ÚOHS

Taktiky manipulací nabídek

Tyto taktiky mohou spočívat v realizaci některých z následujících způsobů omezení soutěže při podávání nabídek při zadávání veřejných zakázek mezi jinak si konkurujícími soutěžiteli:

- • **dohoda mezi uchazeči** o tom, že se budou u jednotlivých zakázek s nejuvhodnější nabídkou střídat (tzv. bid rotation).
- • **dohoda o rozdělení trhu** – každý uchazeč má přiděleno určité území, ve kterém mu ostatní soutěžitelé nekonkurují.
- • **dohoda o potlačení nabídek** – někteří z uchazečů se zaváží, že nebudou činit nabídky.

- • **dohoda mezi uchazeči** na vítězi konkrétní obchodní veřejné soutěže. Ostatní buď konkurenční nabídky nepodávají, nebo podávají pouze doplňkové nabídky. Vítěz pak poskytne uchazečům, kteří mu takto umožnili získat zakázku,

plnění. A to buď ve formě platby nebo subdodávek.

- • **dohoda o podávání doplňkových nabídek** – někteří uchazeči se zaváží, že budou podávat nabídky na získání veřejné zakázky, jejichž cena bude však příliš vysoká. Tím se umožní jinému uchazeči získat veřejnou zakázku za dohodnutou cenu.

Trhy náchylné k existenci bid-rigging

Trhy, na nichž je nebezpečí vzniku bid-rigging vysoké, mohou být zejména takovými trhy, které splňují více z následujících charakteristik:

- • na trhu je jen málo soutěžitelů, resp. jen málo důležitých soutěžitelů
- • soutěžitelé se příliš neliší v cenách, postupech, cílech, stupni vertikální integrace atd.;
- • soutěžitelé opakovaně spolu navzájem soutěží
- • existence podstatných překážek ke vstupu nových soutěžitelů na trh;

Vybrané případy

Italský soutěžní úřad odhalil v roce 1996 dohodu mezi konsorcií a společnostmi při zadávání veřejné zakázky na provoz školní autobusové dopravy v Římě. Na základě dohody uchazeči nejprve nepředložili nabídky a pak nepodávali vzájemné konkurenční nabídky. Soutěžní úřad dospěl k závěru, že jediným možným vysvětlením absence soutěže bylo, že uchazeči dopředu věděli o svých záměrech. V tomto případě byla uložena sankce 300 mil. lir.

Korejský soutěžní úřad uložil pokutu ve výši 81 mil. wonů devatenácti společnostem, které se zabývají odhady majetku. Důvodem sankce byla jejich účast na dohodách o podávání nebo nepodávání nabídek s cílem potlačení nebo vyloučení soutěže na kontrakty na odhady.

Nástroje a opatření proti „bid rigging“

- **Soutěž má být otevřena co nejvíce uchazečům**, čímž se snižuje riziko „bid-rigging“
- **Shromažďování dostupných údajů o uzavírání dohod o subdodávkách**, a tedy odhalení kompenzačního systému založeného na odškodnění uchazečů, kteří obětovali své nabídky ve prospěch dosažení vyšší ceny jiným uchazečem.
- **Zadávání zakázek různého rozsahu**, což omezuje výskyt tzv. bid rotation.
- Z hlediska soutěžního práva je nejlepší **jako hlavní kritérium výběru vítězné nabídky zvolit vyšší ceny**.

Každý kdo má důvodné podezření, že dochází k nezákonné manipulaci s veřejnými zakázkami, by se měl se svými informacemi obrátit na ÚOHS (info@compet.cz, Joštova 8, 601 56 Brno). Toto upozornění se týká i uchazečů, pro které může být setrvávání v zakázané dohodě komplikací v jejich hospodářském vývoji. Jako nástroj jak se vymanit ze „svěrací kazajky“ kartelové dohody těmto společnostem slouží tzv. Leniency program, který zahrnuje podmínky aplikace mírnějšího režimu při ukládání pokut. Pokud účastník nedovolené kartelové dohody dojde k závěru, že výhody z této dohody plynoucí, nevyváží rizika vysoké pokuty, kterou by mu Úřad pro ochranu hospodářské soutěže při jejím odhalení uložil, může se vyhnout této sankci, nebo dosáhnout jejího podstatného snížení tím, že poskytne Úřadu rozhodující informace a důkazy o existenci takové dohody.